

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 21 stycznia 2015 r.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie

W związku z projektem planu urządzenia lasu nadleśnictwa Stuposiany wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przedstawiam następujące wnioski:

1. Zastosowanie do prognozy oddziaływania na środowisko metody macierzowej, tj. metody przecięć warstwy zabiegów z warstwą punktowych stanowisk gatunków, jest merytorycznie prawidłowe tylko wówczas, gdy rozmieszczenie gatunków jest w pełni znane i punktowo zdeterminowane. W prognozie oddziaływania planu urządzenia przedmiotowego nadleśnictwa takimi danymi nie dysponowano, warunek ten nie został więc spełniony.

W prognozie wykorzystano, wg naszej wiedzy, dane udostępnione przez niezależne podmioty, które prowadziły badania na terenie nadleśnictwa¹. Metodyka tych badań zakładała jednak badanie częstości występowania gatunków i ocenę stanu ich siedlisk, nie prowadziła natomiast do uzyskania pełnego punktowego obrazu rozmieszczenia, jakkolwiek jej elementem była punktowa rejestracja niektórych stanowisk. Z danych tych wykorzystano tylko te punktowe stanowiska i do danych tych zastosowano metodę przecięć, co choć zgodne z wytycznymi Głównego Konserwatora Przyrody w/s prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko, jest fundamentalnym błędem metodycznym. Prawidłową metodą byłoby badanie oddziaływania planu urządzenia lasu na istotne cechy siedlisk tych gatunków w szerszych rejonach ich występowania (obszarach, które były „jednostkami kontrolnymi” w metodyce poszukiwania gatunków), a nie tylko analiza oddziaływania w miejscach, gdzie zostały stwierdzone.

Przypominam, że na problem metodyki prognozy oddziaływania na środowisko zwracałem uwagę już we wnioskach z 28 sierpnia 2012 r., jednak przedstawiony obecnie materiał nie zawiera śladu uwzględnienia ani rozważenia tych wniosków.

2. Dla wielu gatunków, w tym np. dla ptaków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000, mimo wiedzy o ich występowaniu na terenie nadleśnictwa, metody przecięć nie udało się w ogóle zastosować ponieważ autorzy Prognozy nie zgromadzili żadnych punktowych danych o ich występowaniu, których ta metoda wymaga. Nie zastosowano także żadnej innej metody. W konsekwencji, konkluzje prognozy na temat oddziaływania na te gatunki zupełnie nie mają podstaw w przeprowadzonych pracach, a są tylko domienianiami autorów prognozy, opartymi na ich ogólnych doświadczeniach i

---

¹ Brak w tekście prognozy (w tym w spisie źródeł) wyraźnego wskazania źródła danych, co jest rażącym uchybieniem. Źródeł wykorzystanych informacji o w/w gatunkach nie podano także w spisie źródeł w programie ochrony przyrody.

subiektywnych poglądach na temat oddziaływania gospodarki leśnej na środowisko i przyrodę. Domniemania takie nie zostały w żaden sposób skonkretyzowane z wykorzystaniem danych z terenu nadleśnictwa, a tym samym cel prognozy oddziaływania na środowisko nie został w ogóle osiągnięty.

3. W przypadkach, w których dysponując jakimiś danymi punktowymi (patrz jednak zastrzeżenie w pkt 1), zastosowano metodę przecięć, wielokrotnie zidentyfikowano, że w wydzieleniach z występowaniem gatunków chronionych planowane są zabiegi które mogą im zagrażać. Mimo to, uznano arbitralnie, że nie ma ryzyka negatywnego oddziaływania.

Konkluzja taka jest niezrozumiała, gdyż zaplanowanie rębni w wydzieleniu z gatunkiem chronionym zasiedlającym drzewa powoduje zawsze ryzyko nieumyślnego i nieświadomego zniszczenia przy cięciach stanowiska takiego gatunku. Zaplanowanie rębni w wydzieleniu ze stanowiskiem gatunku wrażliwego na mikroklimat lasu i na oświetlenie powoduje zawsze ryzyko zmian mikroklimatycznych szkodliwych dla gatunku. Zaplanowanie cięć w wydzieleniu ze stanowiskiem gatunku ksylobiontycznego, nawet przy zachowaniu zasady nie usuwania drzew martwych, powoduje zawsze pewne ryzyko zniszczenia zasiedlonego przez ten gatunek martwego drewna z przyczyn technologicznych.

W naszej ocenie, przynajmniej dla kluczowych gatunków (jak np. *Rhysodes sulcatus*, *Buxbaumia viridis*, *Boros schneideri*), a także dla miejsc wybitnych koncentracji innych unikatowych gatunków chrząszczy czy porostów, konkluzją prognozy powinien być wniosek o wyłączenie stanowisk tych gatunków z planowanych zabiegów.

4. W prognozie nie odniesiono się zupełnie, mimo naszego wyraźnego wniosku z 28 sierpnia 2012 r., do oddziaływania na „mateczniki”, tj. obszary szczególnie wysokiej jakości środowiska z punktu widzenia niedźwiedzia, jakie na terenie nadleśnictwa identyfikuje projekt polskiej Strategii Ochrony Niedźwiedzia (projekt SGGW, Selva i in. 2012 r.²). Obszary takie w/w strategia wskazuje:

- w górnej części doliny Terebowca pomiędzy Bukowym Berdem a Szerokim Wierchem,
  - w lasach na północny wschód od góry Krzemień i na południe od osady Muczne,
- Zwracam tu uwagę, że zachowanie istotnych dla niedźwiedzi cech tych obszarów wymagałoby pozostawienia drzewostanów w tych obszarach bez wskazówek gospodarczych na aktualny okres planistyczny i równocześnie ujęcia tych obszarów w programie ochrony przyrody jako obszarów na których nie należy w nich projektować żadnych inwestycji ani modernizacji i przebudów dróg leśnych. Wydaje się, że plan urządzenia lasu tego nie czyni.

W konsekwencji w/w braków, prognoza oddziaływania planu na środowisko nie dowodzi braku znacząco negatywnego oddziaływania planu na obszar Natura 2000 ani na stan ochrony gatunków chronionych nadleśnictwa. Prognoza wymaga sporządzenia od nowa, z poprawieniem wskazanych wyżej błędów, a projekt planu urządzenia lasu z poprawioną prognozą powinien być przedmiotem ponownych konsultacji społecznych.

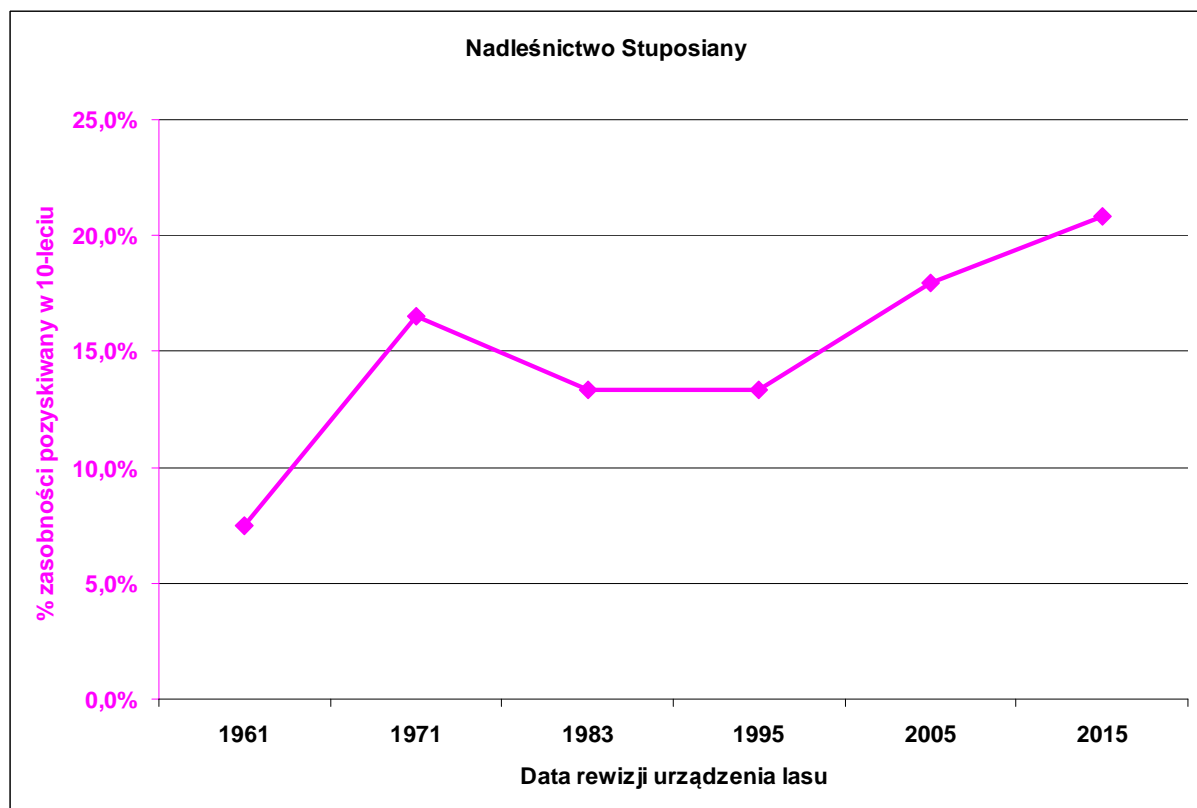
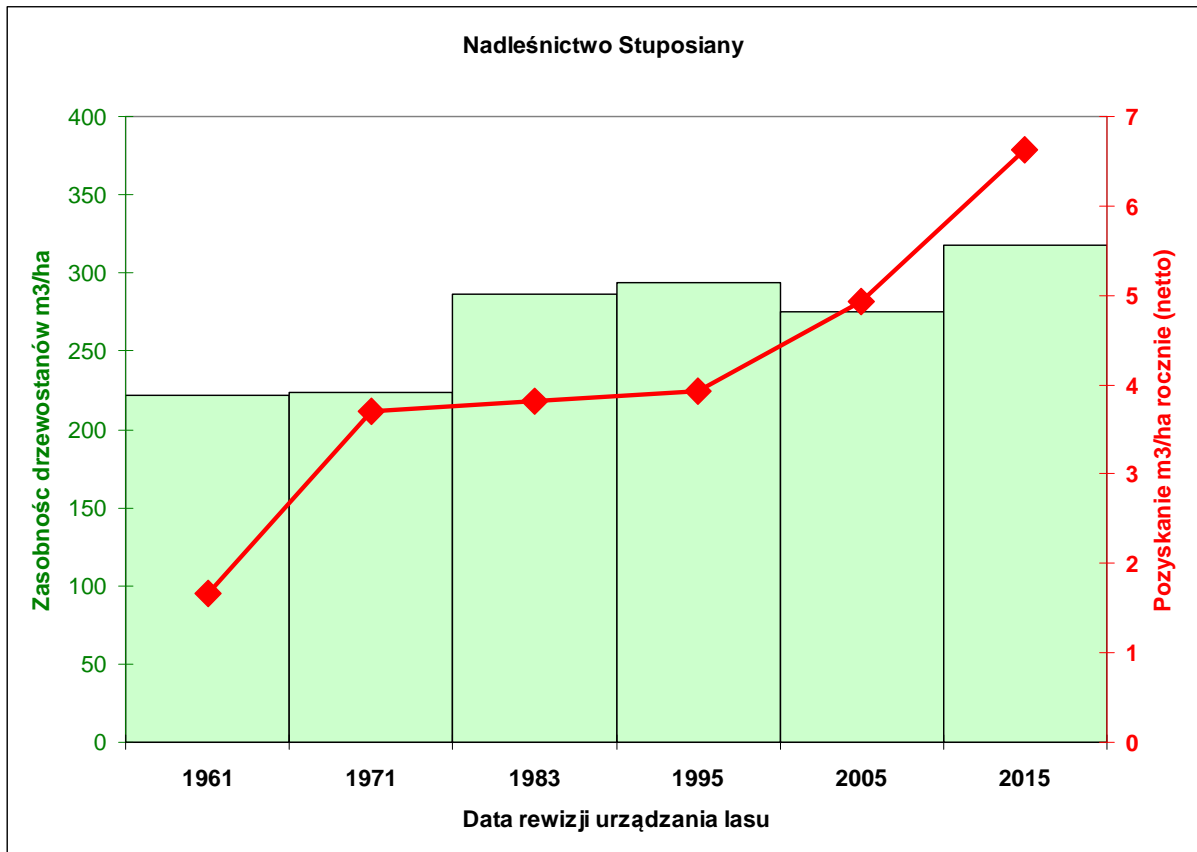
Prognoza oddziaływania na środowisko w obecnej nie dostarcza podstaw do oceny oddziaływania planu na stan ochrony zwierząt chronionych, w przypadku ewentualnego zatwierdzenia planu w obecnej postaci, art. 52a ustawy o ochronie przyrody nie będzie więc mógł być stosowany.

5. Równocześnie zwracam uwagę, że projekt planu urządzenia lasu przewiduje bardzo intensywne użytkowanie lasu. Poziom pozyskania przekroczy przewidywany przyrost drzewostanów i będzie na poziomie 120% przyrostu. Plan kontynuuje ciąglą tendencję do intensyfikacji użytkowania lasów nadleśnictwa, jaką obserwuje się w kolejnych rewizjach.

---

² Pomimo że to źródło dotyczy terenu nadleśnictwa i dostarcza istotnych informacji, nie podano go w spisie źródeł ani w prognozie, ani w programie ochrony przyrody.

Poziom pozyskania drewna wzrasta znacznie szybciej, niż zasobność drzewostanów; w kolejnych dziesięcioleciach użytkowany jest coraz większy proces zasobności:

Rozumiejąc, że taki a nie inny poziom pozyskania wynika z konkretnej struktury drzewostanów i nie powinien być interpretowany automatycznie, zwracamy jednak uwagę że w/w tendencje budzą uzasadniony niepokój i oznaczają wysokie ryzyko negatywnego oddziaływania planu na środowisko przyrodnicze. Wątpliwości te powinny być rozwiane

w prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko – jak jednak pokazano wyżej, to nie nastąpiło.

6. Rozważane nadleśnictwo jest nadleśnictwem specyficznym – cechuje się wysokim średnim wiekiem drzewostanów i równocześnie wybitnymi wartościami przyrodniczymi, w tym występowaniem gatunków preferujących starodrzewia, uważanymi za typowe dla lasów o cechach naturalnych. Nadleśnictwo jest także położone między kompleksami Bieszczadzkiego Parku Narodowego, powinno więc spełniać rolę łącznika ekologicznego między nimi.

W/w sytuacja oznacza, że zrównowazona, tj. zachowująca wszystkie wartości przyrodnicze, gospodarka leśna, powinna mieć charakter stosunkowo ekstensywny i utrzymywać wysoki wiek drzewostanów. W przeciwnym razie bowiem kluczowe cechy przyrodnicze nadleśnictwa będą zagrożone.

Za niewłaściwe uważamy więc dążenie do obniżenia średniego wieku drzewostanów, co zostało zastosowane w planie. Fakt że średni wiek drzewostanów znacznie przekracza połowę przeciętnego wieku rębności, powinien tu być raczej przesłanką do podwyższenia wieku rębności, a nie do nasilania użytkowania rębnego.

Wnioskujemy o podwyższenie wieku rębności buka i jodły do 130 lat, czyli do górnej granicy przewidzianej dla tego nadleśnictwa wg obowiązującej instrukcji zarządzania lasu.

Równocześnie wnioskujemy, by w całym nadleśnictwie dokonać rewizji wieków dojrzałości rębnej przyjętych dla poszczególnych drzewostanów, przyjmując – ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i szczególne w tym nadleśnictwie znaczenie przyrodnicze drzewostanów starych – wieki dojrzałości rębnej poszczególnych drzewostanów podwyższone o 10-20 lat w stosunku do wieków dojrzałości rębnej, jakie wynikałyby tylko z uwarunkowań hodowlanych.

W/w zmiany, w przypadku ich dokonania, wpłyną na rozplanowanie wskazówek gospodarczych i na wysokość etatu (zarówno liczonego wg klas wieku jak i wg potrzeb hodowlanych), a tym samym na planowaną wysokość pozyskania drewna.

7. Podobnie, ze względu na nasycenie terenu nadleśnictwa występowaniem gatunków uważanych za typowe dla lasów o cechach naturalności, ponownie wskazuję że kluczowe znaczenie ma tu ukształtowanie „rusztu ekologicznego”, czyli sieci drzewostanów wyłączonych z pozyskania drewna i pozostawionych naturalnym procesom. Proponujemy, by ponownie rozważyć zaliczenie drzewostanów do gospodarstwa specjalnego i pozostawić bez wskazówek gospodarczych:

- a) nie tylko istniejące, ale także potencjalne strefy ochrony porostów chronionych, wokół stwierdzonych stanowisk „porostów strefowych”,
- b) wydzielenia kluczowe dla rzadkich chrząszczy ksylobiontycznych (jako lasy szczególnie ważne dla lokalnej różnorodności biologicznej), wg danych Fundacji Dziedzictwo Przyrodnicze,
- c) obszary „matecznikowe” niedźwiedzia (por. wyżej), pozostawiane w celu stworzenia warunków zachęcających do gawrowania, tj. niezależnie od stwierdzeń gawrowania i ewentualnego wyznaczenia stref ochronnych.

Wnioskujemy także, by bardzo wyraźnie wyeksponować i zapisać w programie ochrony przyrody zasadę pozostawiania, podczas wszelkich cięć rębnych, nienaruszanych fragmentów drzewostanu. Ich powierzchnia w tym nadleśnictwie nie powinna być ograniczana „do 5%”, a 5% powierzchni każdego drzewostanu należy traktować jako próg minimalny. Jako specyficzne biogrupy należy pozostawiać nieużytkowane pasy drzewostanu przy wszystkich potokach, co przyczyni się także do zachowania unikatowych gatunków, preferujących w tym nadleśnictwie położenia przypotokowe (np. *Carabus variolosus*, *Buxbaumia viridis*, a w pewnym stopniu także *Cucujus cinnaberinus*).

8. Stosowana w praktyce i zapisana w projekcie planu jest zasada pozostawiania „drzew biocenotycznych” w rozumieniu instrukcji ochrony lasu. Proponujemy jednak jeszcze

wyraźniejsze wyartykułowanie i opisanie jej w programie ochrony przyrody, ze względu na jej szczególne znaczenie.

Szczególną uwagę należy zwrócić na pozostawianie starych buków z martwymi elementami – np. konarami, fragmentami korony, ze znaczącymi obłamaniem itp. Są one potencjalnie istotne dla nadobnicy alpejskiej. Szczególnej ochronie powinny podlegać także zamierające i martwe jodły >40 cm piersnicy, ze względu na preferencje zgniotka cynobrowego. Optymalizacja zasobów martwego drewna wymaga bardziej konsekwentnego pozostawiania także złomów i wykrotów, a także drzew zahubionych. W szczególności, epizody „szkody od wiatru” powinny w większym niż dotychczas zakresie być wykorzystywane do odbudowy zasobów martwego drewna. Złomów, wykrotów, drzew zamierających, obłamanych itp. nie należy usuwać także podczas wykonywania trzebieży ani cięć rębnych.

Podstawową metodą wzbogacenia zasobów drzew biocenotycznych w dłuższej perspektywie czasowej musi być nie tylko pozostawianie takich drzew, ale przede wszystkim umożliwienie ich powstawania, co jest związane z umożliwieniem osiągnięcia przez przynajmniej niektóre drzewa rzeczywiście starego wieku. Kluczowe jest tu uzupełnienie i utrzymywanie „ruszta ekologicznego” oraz pozostawianie nie wycinanych fragmentów drzewostanów (biogrupy), w których drzewa będą mogły osiągnąć rzeczywiście podeszły wiek i docelowo dostarczyć zasobów wielkowymiarowego martwego drewna. Wnioski w tym zakresie przedstawiono wyżej.

9. Stwierdzam, że plan nie zawiera zakresu zadań planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000. Proponowane w programie ochrony przyrody sposoby ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków Natura 2000 budzą wątpliwości:
  - a) Dla buczyn, w naszej ocenie ekspansji buka nie należy traktować jako zagrożenie wymagające przeciwdziałania przez promowanie jodły, a jako naturalną fluktuację,
  - b) Słusznie wskazano jako środek ochrony biegacza urozmaiconego zachowywanie strefy buforowej wzdłuż wszystkich potoków, ale strefa ta powinna być szersza, rzędu 30 m od potoku, a nie 5 m. Słuszny jest zakaz zrywki potokami, co powinno dotyczyć także cieków małych i okresowych,
  - c) Dla zglębka bruzdkowanego, w miejscach jego występowania, potrzebne są znacznie większe zasoby martwego drewna, niż można osiągnąć za pomocą standardowego pozostawiania drzew martwych oraz do 5% biogrup. Ze względu na rzadkość występowania wysokie wymagania ekologiczne tego gatunku, miejsca jego występowania powinny się znaleźć w gospodarstwie specjalnym i być pozostawione bez zabiegów,
  - d) Dla ochrony nadobnicy alpejskiej potrzebna jest zupełna rezygnacja z przetrzymywania ściętego drewna bukowego w lesie w okresie letnim, a nie tylko skracanie czasu przetrzymywania i lokalizacja składów w miejscach zacienionych,
  - e) Dla niedźwiedzia nie jest wystarczająca ochrona strefowa stwierdzonych miejsc gawrowania, gdyż gawry niedźwiedzi są wykrywane zwykle już po ich wykorzystaniu, na podstawie tropienia w piętę. Pożądane sposoby ochrony niedźwiedzia zostały zaproponowane w polskiej strategii ochrony tego gatunku którą należy zacytować i wykorzystać,
  - f) Dla sóweczki i włośchatki zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 6.10.2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt należy tworzyć niewielkie (50m), ale całoroczne strefy ochronne.

z poważaniem